

■
H. YILDIRIM AĞANOĞLU,
RUMELİ'DE BİR İRFAN OCAĞI: OHRİ HALVETİ HAYÂTİ ÂSİTÂNESİ,
İz Yayıncılık, İstanbul 2016, 440 S.

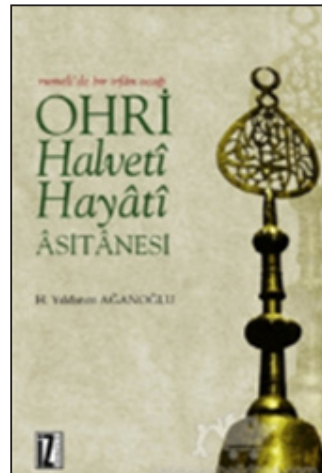
Doktora Öğrencisi

TUĞBA NURLU ERTÜRK

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

orcid.org/0000-0002-5828-4355

tugbanurluerturk@gmail.com

“Sefa ile yatma derviş
Günah deryasına batma
Sakın Allah’ı unutma
Uyan vakt-i sehar uyan”(s.382)

Balkanlar’da İslamiyet’in kabulünde etkili faktörlerden biri de Horasan erenleridir. Onlar, bölgeye fetihlerden önce gelmiş, kültürel ve sosyal hayatta etkisi günümüze kadar ulaşan tarikatların temsilciliğini üstlenmişlerdir. Bölgede en yaygın tarikatlardan birinin Halvetîlik olduğu söylenebilir. İncelemeye konu olan çalışma, Halvetîliğin Hayâtî kolunun Makedonya Ohri şehrindekini âsitânesini dünü ve bugünü ile ele almaktadır.

Eserin müellifi H. Yıldırım Ağanoğlu, Balkan göçmeni bir aileye mensuptur. Yazarın tarih eğitimini tercihinde ve Balkanlar’a dair çalışmalarında bu durum etkilidir. Kendisinin kitap, tebliğ, belgesel ve televizyon yayını çalışmalarının yanı sıra alanı ile ilgili çeşitli kurullarda görevleri de bulunmaktadır.

Halvetîliğin Hayâtî kolu üzerine yazılmış müstakil ilk eser özelliği taşıyan kitap, giriş ve üç bölümden müteşekkildir. Giriş kısmında tasavvuf, tarikat ve tekke kavramları kısaca açıklanmış, m.ö. 3600 – m.s. 13. yüzyıldan bugüne Ohri ve Makedonya hakkında tarihî ve coğrafî bilgiler verilmiştir. Makedonya’da Osmanlı’dan günümüze kadar gelen tarikatlar ve kurumlarına yine bu bölümde genel hatlarıyla değinilmiştir. Buna göre Ohri’de ilk kurulan tekkenin Baba Ali Zâviyesi olduğu ifade edilmektedir. Şum Zâviyesi, Hoca (Koca) Hızır Bey Zâviyesi, Zincirli Tekke, Hamza Bey Zâviyesi ve Tepedenli Ali Paşa Tekkesi de eserde yer verilen tasavvufî kurumlardandır.

Birinci bölümde öncelikle Halvetî tarikatı, kurucusu Ömer el-Halvetî, tarikatın ikinci pîri Seyyid Yahyâ-yı Şirvânî ve Halvetîliğin dört ana kolu hakkında malumat verilmiştir. Ardından Hayâtîliğin pîri Mehmed Hayâtî’nin silsilesine, Hayâtîlik’te seyr ü sülûk, âyin, adâb ve erkâna değinilmiştir. Bu bölümde ayrıca Ohri Hayâtî Âsitânesi’nin Osmanlı Devleti (1750-1913), Yugoslavya Krallığı (1913-1944), Sosyalist Yugoslavya (1944-1991), Makedonya Cumhuriyeti dönemleri (1991-2015) incelenmiş ve bu çerçevede tekke-devlet münasebetle-

rine de değinilmiştir. Makedonya Cumhuriyeti evresinde Türkiye Cumhuriyeti yetkilileri ve diğer ülkelerden gelen heyetlerin âsitâne ziyaretlerine yer verilmiştir. Bu görüşmelerden öne çıkan fotoğrafların dâhil edilmesi kitabı zenginleştirmiştir. Araştırmada Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden ve pîrevinde ikamet eden şeyh ailesinin elindeki tekke tarihine dair evraklardan istifâde edildiği görülmektedir.

İkinci bölümde Makedonya, Arnavutluk ve Yunanistan sınırları içerisinde kuruluşundan bugüne (1750-2016) Ohri Hayâtî Âsitânesi'ne bağlı otuz beş tekkeden bahsedilmektedir. Bunlardan Ohri Pîr Mehmed Hâyatî Âsitânesi, Kırçova Hayâtî Baba Tekkesi, Struga Hasan Baba Tekkeleri günümüzde faal durumdadır. Bölümün sonunda, "Rumeli'de Hayâtî Türbeleri ve Ziyaret Ritüelleri" başlığı altında türbede yapılan uygulamalar ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Üçüncü bölüm mülâkatlardan oluşmaktadır. Şeyh ailesi ve günümüz Cerrahî temsilcilerinden Ömer Tuğrul İnançer ile gerçekleştirilen görüşmeler fotoğraflar eşliğinde sunulmuştur. Bu anlamda röportajların, kitabın içeriğini zenginleştirici nitelikte olduğu söylenebilir.

Arşiv ve kütüphane kayıtları yanında saha çalışması özelliği de bulunan eserde bahsi geçen yerlerin görsellerinin, son kısımda sözlük ve indeksin eklenmesi konuya ilgi duyan araştırmacılar açısından faydalıdır. Yalın bir dil kullanılması eseri sadece akademik çevrelere değil ilgi duyan hemen her kesime hitap eder hale getirmiştir. Tarihe not düşme adına böyle bir eseri literatüre kazandırdığı için yazarı ve basımını üstlenen İz Yayıncılığı tebrik ederiz.